

"Opstanding van Europa" in Paraat (11 Oktober 1946)

Source: Paraat. Weekblad van de Partij van de Arbeid. 11.10.1946, n° 27; 1. Jg. Amsterdam: NV De Arbeiderspers-Partij van de Arbeid.

Copyright: (c) NV De Arbeiderspers-Partij van de Arbeid

URL: [http://www.cvce.eu/obj/"opstanding_van_europa"_in_paraat_11_oktober_1946-nl-36698c4d-af75-4c24-8c74-b3871b16429f.html](http://www.cvce.eu/obj/)

Publication date: 18/09/2012

Opstanding van Europa

Aan het einde van de eerste wereldoorlog was de titel van het boek van Spengler een sensationele slagzin: *Untergang des Abendlandes*. Het woord was griezelig dicht bij de waarheid en men hoefde het toch niet te geloven. Er zat nog voldoende speculatie in, om de fantasie bezig te houden.

Na de tweede wereldoorlog is de vernieling en vernietiging van Europa een doodgewoon feit, dat geen ruimte laat om de juistheid te betwisten. Europa heeft de oorlog verloren.

Maar daarmee staat nu ook niet meer de ondergang van Europa ter discussie, doch de opstanding. Er zijn nog Europeanen overgebleven. En voor hen is het een levenskwesitie, of Europa een nieuwe toekomst tegemoet gaat dan wel voor goed zijn rol heeft uitgespeeld.

Het kan dus niet verbazen, wanneer de Europese opstanding de geesten bezighoudt. Dit, neemt echter niét weg dat de dromen ten aanzien van de Europese opstanding nogal verschillen. Er zijn lieden, die de opstanding van Europa slechts als een mooi woord beschouwen, waarachter men even hoffelijk: als beslist de failliete boedel gaat verdelen. De Groten bespreken het lot van Europa en de laatste Europeanen staren als gebiologeerd gelijk de kikker naar de slang. En dan is het uitsluitend belangrijk, of Amerika de taaie en onverzettelijke politiek van Byrnes of de soepeler tactiek van Wallace toepast. Dan betekent het bezorgdheid of opluchting, wanneer de man in het tsarenpaleis van Moscou van een gevaarlijke spanning dan wel van de onwaarschijnlijkheid van een nieuwe oorlog spreekt. En precies zo gaat het met de besprekingen over de verdeling van de buit tussen de Groten. Of het nu Triest óf de randgebieden van de Middellandse Zee dan wel Duitsland, het kerngebied van Europa betreft; de sleutel voor alle besprekingen ligt opgeborgen in het kardinale probleem: wie zal er meer te zeggen hebben in en over Europa, de Amerikanen of de Russen? Deze vraag overheerst zozeer de belangen van de Europese landen binnen dit te verdelen werelddeel, dat de Volgende situatie is ontstaan. Molotow en Byrnes hengelen naar de sympathie van de Duitsers (en niet alleen naar hun sympathie...), beleven hun een toekomst, waarbij het recht op herstel en zelfs het lot van de kleine, verminkte en geschonden bezette landen volledig wordt verwaarloosd. Het is merkwaardig, maar het is zo: Duitsland is bezig de oorlog te winnen. Niet op de Russen of Amerikanen. Maar wel op de kleine landen van Europa, zijn slachtoffers van weleer. En dan telt ook Frankrijk bij deze kleine landen mee, hoewel het een kluif uit de Duitse vierpansmaaltijd heeft gekregen, waaraan het mag sabbelen.

Er zijn ook Europeanen, die aan de grens van Europa wonen, om zo te zeggen met een been in Europa staan. Die willen aan Europa een eigen bestaan toekennen. Dat wil zeggen, het bestaan van een schoothondje van de Amerikanen of Russen.

En dat keffertje mag een eigen hokje hebben. En dat hokje heet dan Europa. Op die leest is het Pan-Europa van Churchill geschoeid. Hij adviseert de Fransen een nieuw verstandshuwelijk: Marianne moet Michel trouwen. Dan is het getwist tussen Amerikanen en Rusland om Duitsland afgelopen. Dan is Frankrijk de lachende derde. Dan is Engeland een zorg kwijt en heeft toch aan de oude traditie getrouw via Frankrijk zijn vinger in de pap. Jammer genoeg voelt Marianne niets voor de kracht en schoonheid van de Duitse Michel. De mengeling van sentimentaliteit en brutaliteit ligt haar niet.

Blijkbaar heeft Eden hiervoor enig begrip. Toen hij de rede van Churchill, van zijn conservatieven partijleider dus, dunnetjes overdeed, ontvouwde hij het programma van een Pan-Europa, waarbij Duitsland buiten beschouwing bleef. Van het Europa, dat Polen en Tsjecho-Slowakije, de Balkanlanden en Oostenrijk in het Oosten omvat, bleef toen niet veel meer over dan een korst langs de kust van de Atlantische Oceaan. Het befaamde bruggenhoofd.

Er zijn tenslotte ook Europeanen, die zich bij deze gang van zaken niet wensen neer te leggen. Die menen, dat Europa nog een toekomst kan en zal hebben. Voor wie Europa een ideëel en aardrijkskundig begrip is. Voor wie dit Europa het geestelijk tehuis is, waaraan de opgeschoten jongeren in West en Oost zijn ontsproten, stoere knapen, die met duizend, vaak ontkende, draden aan het ouderlijk huls vastgroeid zijn.

Met deze vaststelling zijn tegelijkertijd enige feiten omliggend, die voor dit nieuwe Europa van grote betekenis zijn, aan hardnekkige feiten nu eenmaal eigen. Dit Europa zal niet buiten de sfeer van de beide grote kampen kunnen leven. Het zit er midden in. Het heeft met de goede en kwade kanten van beide maatschappijen te rekenen. Maar het kan aardrijkskundig en geestelijk een derde mogelijkheid vormen. Het nieuwe Europa moet waardering tonen voor wat goed is aan beiden, het moet voorkomen, dat beide uit het wezen van hun essentiële tegenstellingen op elkaar botsen. En wij kunnen nu eenmaal niet ontkennen, dat goed en kwaad in beiden schuilt. De geestelijke vrijheid, die in het Oosten verkracht en verdrukt is, ten gunste van een collectivisme, waarbij de enkeling en zijn levenswaarden eenvoudig uitgevlakt zijn, is voor Europa een essentieel bestaanslement. Hier reiken wij de aanknopingspunten, die ons met het (Westen verbinden. De menselijke waardigheid, die tot zijn recht komt door de nieuwe socialistische idee, de radicale oplossing van het sociale vraagstuk, is een Europese gedachte, die, zij het dan in verwrongen vorm, in de Oostelijke wereld beleden wordt. Dit staat ons toe, van een aanrakingsvlak met het Oosten te spreken. Personalisme en socialisme: wij willen geen van beide elementen missen. En wij menen, dat slechts de ontkenning van één dezer elementen tot da verwringing van het andere kon leiden, zoals wij dit in Oost en West zien gebeuren. Er zijn Europeanen, die geloven, dat de geestelijke kracht van Europa, het geboorteland van christendom en humanisme, nog over de kracht beschikt, deze synthese van twee grote ideeën te verwezenlijken.

Deze gedachten beheersten de hoofden en harten van hen, die enkele dagen geleden in Zwitserland, in Bern en op Slot Hertenstein aan het Vierwoudstedenmeer, bijeenkwamen. Mannen en vrouwen uit Italië en Zwitserland, Frankrijk en België, Nederland en Engeland, en, zij het ook in bescheiden aantal, uit de Oostelijke Europese landen. (De deelneming van Oostenrijkers en Duitsers heeft de geallieerde controleraad belet.)

Dit congres heeft gemeend de rechten en plichten van de Europeaan te moeten postuleren, die men elders in dit blad zal vinden. Hiermede zijn overeenkomst en verschil naar Oost en West afgebakend.

Het zal er op aankomen, deze Europese taak, deze derde mogelijkheid, te verwezenlijken. In een wereld van opeengehoopte teleurstellingen is een ontzaggelijk pessimisme en scepticisme te overwinnen, wil dit plan slagen. Hun, die bij voorbaat capituleren, zeggen de deelnemers van het Internationale congres: men kan zelfmoord plegen uit angst voor de dood. En men kan pogen het doodsgevaar te overwinnen. Er is geen keuze. Maar er een hoop; haar met alle krachten een kans te geven, is de moeite waard. Dat is meer dan de moeite waard. Dat is het vitaal getuigenis, dat Europa nog leeft en zijn grote geschiedenis niet verraden wordt door een klein geslacht.